

HVAT ER OG VIL socialisman?

»Sosialismunnar grundhugsjónir« hevur ungur, danskur læraraskúlanæmingur Bent Pihl nevnt ritgerð, ið hann hevur havt í »Social-Demokratene«. Her verður endurprentað brot úr hesi ritgerð, ið hevur boð til allar sosialistar, ikki minst teir ung.

Altan á at hava viðgjørt stöðu borgarligu flokkanna, tekur hann til orða um tær hugsjónirnar, ið eru grundarlagið fyri verandi og framtíðarliga stríðnum fyri at gera samfelagsskipanina sosialistiska og sigur:

1) Söga kapitalistiska samfelagsins er söga stættarstríðsins, stættarstríð er ein siamesiskur tvíburður til tað kapitalistiska samfelagið, stættarstríð ið livir og doyir við tí kapitalistiska samfelagnum. *Stættarstríð í einum sosialistiskum samfelag er óhugsandi.*

2) Tá ið sjálv veranin av stættarmuni er eitt gróðrarríkt evni til stættarstríð, má hitt *sosialistiska samfelagið verða eitt stættaleyst samfelag.*

3) Hitt stættaleysa samfelagið verður skipað við at beina stættarmunin av vegnum, fyrst og fremst munin millum tey eyðrænandi og tey eyðrændu (t. v. s. munin millum tey, sum arbeíða, og tey, sum liva av at lata onnur arbeíða fyri seg). — Í tí sosialistiska samfelagnum vil tað í mun til núverandi samfelagið vera *óhugsandi, at nakað vaksid, arbeíðsført menniskja livir av øðrum enn sínum egna arbeíði*

Allastaðni har tað finnst veldis-harrar og kúgaði vil tað vera stættarmunur, sjálvt um hesin ikki er av ökonomiskum slag, so er tað stættarmunur, ið má brótast niður á leiðini til sosialismuna.

4) Eyðræning og kúgan í tí kapitalistiska samfelagnum er orsakað av privata ognarrættinum til jörðina og framleiðsluamboðini (maskinur, verksmíður o.s.fr.). Rætturin at eyðræna onnur og at virka ímóti samfelagsins áhugamálum verður avtíkin. Hetta er ikki tvingul, men demokrati. Ökonomiskt demokrati er ein sosialistiskur grundstuðul og fylgjurnar av *sonnum* demokrati — tað eru fólksins valdu álitismenn, ið umboða hitt sanna frælsi móttvegis teimum ökonomisku veldis-harrunum og ikki umvent. Eingin ynsk ir at státturin skal leggja seg útí nakra-staðni bert fyri útleiggingarinnar skuld, men nakrir ynskja at státturin ikki skal leggja seg útí nakað fyri teirra egna skuld, og tá ið tað ikki ljóðar so vakurt, rópa teir um frælsi (her fróknað frælsið at eyðræna sín næsta — frælsi rovdjóranna).

Har viðurskiptini gera tað neyðugt, má hitt ökonomiska demokratið gjøgen umfórst við at framleiðsluamboðini verða nationaliserað og gerast tjóðar-ogn ella eisini ognast stovnum, ið byggja á samvinnuligum grundarlag, men vert er at minna á, at tað, at framleiðsluamboðini gerast tjóðarogn, ikki er sjálvt endamálið, men bert ein tätt-

ur í framgonguháttinum, sum í vissum förum kann koma at víkja fyri laga-ligari ella minni stríðselvandi fram-gongd. Tað avgerandi er, at framleiðsluamboðini ikki á nakran hátt verða nýtt til at gera menniskjuni til trælir. »Maskinur mugu verða fyri framtíðina, tað trælirnar vóru fyri fortíðina. Vit hava ongan brúk fyri menniskj-um, ið liva sum maskinur, vit, ið hava trælir av stáli.« (R. Broby Johansen í »Verdensmestre«.)

5) Sosialisman er ein heimsuppgáva Bert ein sosialistisk heimsökonomi kann sameina heimsins ríkidömi fyri at böta um tann skakandi verunleikan, at meira enn helmingurin av íbúgvum jarðarinnar livir á einum stöði, ið liggur niðanfyri hungursmarkið. Hin kapitalistiska ökonomiinn, ið einans byggir á egingagnið, vil aldri föra til annað enn eina framleiðslu við teimum fyri eyga, ið hava ráð at gjalda, framleiðslan verður einans fyri at ökja um ríkidömið hjá teimum, ið eru rík frammanundan.

Arbeíðarar í framkomnum londum kunnu rokna við at fáa lut í ríkidömi-num, fyri tað fyrsta av tí, at teir eru so sterkir, at teir kunnu tvinga sær sín rættvísa lut til, og fyri tað annað av tí, at kapitalistarir lutvís geva eftir fyri at vinna sær hjálparar millum arbeíðararnar, orsakað av óttanum fyri, at tann dagur kann koma, tá ið ötilig-ar mannamúgvur í milliönávis venda sær móti tí verunliga ríka og ótett fólkaða Europa og U.S.A., milliönir av menniskjum, gulum, svörtum og hvít-um, glöggum og við menniskjaligum evnum, fyrirumum og brekum sum hjá menniskjum í teimum ríkaru lond-um, men ríkin út í vitloysi av fátækradömi og svongd. Hin størsti vandin í heiminum í dag er hvörki Stalin ella atombumban, men fátækradömið. Kapitalisman kann einans ökja um av-grundina millum ríkar og fátækar tjóðir og vil avgjört föra til kollvelt-ingina, hvörs úrslit vit ikki duga at meta um. Kapitalistiska samfelagsskip-anin hevur nú valið ímóllum: at ganga til grundar saman við allari okkara mentan í einum ræðuligum ragnaroki av bardögum, kollveltingum og öllum tí, ið vitloysið hjá svöltandi menniskj-um kann föra til. ((Síðani 1650 er fólkatál heimsins fýrfaldað, meira enn helmingurin av ökingini er hend í teimum lágtstandandi londunum og fólkatálið vaksid í stórum stigum. Steðga við hesi töl og hugsa! Meira enn helmingurin av hesum menniskj-unum fara svong til songar í kvöld (um tey yvirhövur hava eina song) og tey mugu gera tað aftur í morgin og

ovurmorgin, og samstundis veksur og veksur svongdarinnar ötiligi herur), b) ella stig fyri stig slaka fyri sosia-lismuni. Legg til merkis, at allastaðni, har kollvetingar hava farið fram í kapitalistiska samfelagnum, er tað hent við at samfelagið hevur mist nakað av sínum kapitalistiska dámi; tað er eydnast fjöldini á friðarligan hátt at vinna sær hægri livistöði, aftur-haldið hevur verið noytt til at tikið undir við stavnaldinum, ið teir áður (við miklum rætti) nevndu fyri ta skínbarligu sosialismuna.

(Framhald í næsta blað).

ARBEIÐARA-RØRSLAN

Tann, sum vil spjæðing og oyðing av felagsskapinum, skal bert aldri gera nakað sjálvur, men verða fyrstur at fordöma tað, ið aðrir hava grundað. Hann skal ikki móta til fundar, men halda stórar røður um, hvat skuldi verið gjørt og ikki fylgja fundarreg-lunum — ikki kunngerera sannleikan — ikki kungera verunleikan, men bert fanatiskt royna at krógva tað, ið týdn-ing hevur, so tann einstaki arbeíðarin eins og heildin skal fáa fatur í tí, ið stendur í vöða, ella kunna meta um úr-slitið, tá ið vunnid er stóra stigið, ið liggur í ætlanini: innliman í D. s. F.

Jákup í Jákupsstovu las nakað upp á aðalfundi F. A. s í 1952. (Röða Ják-ups, sum 14. sigur.) Men Jákup var so skundisligur, at eingin gav hesum gætur, og viðgerðin av hesum varð av ongum, so ætlanin tykist einans verða tann: klovming millum limirnar, felögin — arbeíðararnar.

Lögið uppskot, sigur hann, men nögv lögnari tykist mær stjórmarlimir at vera, ið sjáldan mótti til fundar, uttan til tarnan av framburðsroynd-um felagsins.

Ög lögin atburður var tað av Ják-upi, Árna og Andreu at vilja ganga ímóti fundarsamtyktini av 25. august 1951, har viðtikið varð at seta upp greitt uppskot um innliman í D. s. F. og sum givið varð stjórnini upp í hendi at avgreiða.

Satt er tað, at innliman er roynd áður, men fall tíverri. Ög hvörjum kundu vit takka fyri tað? Teimum ovurnationalu, ið gingu á odda við ymiskum upprópum um, at vit kundu best sjálvir og annað tilíkt. Men hvat teir ikki. Teir gjördu yvirhövur einki. Arbeíðarafjöldin livir líka ótrygg enn.

Teir hava sanniliga havt góða tíð og góðan kjans öll hesi árin. Felagsskap-urin hevði ikki mist öll hesi árin, vegna tómt tos, plánleyst hildið fram við lønarstríðnum, bötan av sáttmál-unum o. s. fr., um ikki hetta ovur-nationala málageipið kom uppi.

Tað er upplýsingararbeíðið, ið krevst fyri at gera arbeíðaran alkunn-ugan við nútíðar arbeíðararörsiuna, arbeíðskor, arbeíðslön o. s. fr.. Upplýsingin er eitt hitt virðismesta í arbeíðararörsini í dag, tí uttan upplýs-ing kunnu arbeíðarar ikki verða við í menningararbeíði arbeíðarans, bæði fakliga og politiskt. Framtíðarleiðin er tann, at arbeíðararnir sjálvir ganga á odda og seta teir leiðandi sessirnar á öllum samfelagsökjum. Kunneiki er makt, og arbeíðararnir vinna onga makt, uttan hesin kunneiki liggur til grund fyri öllum.

Vit hava ikki tíð at spilla fleiri ár. Hetta krevst og gerst skjótast og best við innliman í D. s. F., Jákup heldur, at vit ikki mugu hava ræt og krav til stuðul. Tá ið vit treingja skulu vit heldur biðja, so ömannsligt tað er. Skal stuðul undir einum landsverkfalli vera effektivur tórvor okkum einar 200—300.000 kr. um vikuna. Skulu vit orka hesa uppgávuna, má nakað gerast, so vit verunliga verða mentir til tess.

Er tað meira mannminkandi fyri F. A. at gerast limur í D. s. F. enn hjá Handverkarafelögunum at vera limir í Håndværkernes Fællesrepræsentation í Danmark. Orsakað av hesum kunnu ungir føroyskir handverkarar fáa stuð-ul, tá ið teir sökja sær kunneika við danskar, tekniskar skúlar.

Hesin tättur í limaskapinum hevur havt allra stórsta týðning fyri næm-ingar okkara, hvat öivað allir vilja ásanna.

Hví skripar tú, Jákup, um stim-bran og útbýggjan av okkara egna fe-lag, samtíðis sum tú biður F. F. koyra limir út og harvið syndra felagsskap-in. Tú skuldi tagt, Jákup, og ikki bor-ið svik upp á mál, hugsa teg um, hvör svikið hevur.

F. A. eigur at liva, förast víðari fram, vinna sær nýggjar ræsur, köva all klandur og allar teir, ið vilja skilja okkum sundur. Vit eiga at viðgera hetta mál, sum friir myndugir menn, kanna möguleikarnar og velja eftir bestu samvitsku, sum ein nú heldur verða best fyri tað framtíðarliga fe-lagsarbeíði.

Eg heilsa tykkum starvsbrøðrum.

Karl Jespersen, Tvöroyri.

Føroya Bjór

ÖL- og MINERALVATNSVIRKI

Máltráð 4

FØROYA PILSNAR

EKTA MALTÖL

EINAR WAAG, Klakksvík

Citrón sodavatn
Appelsin limonada
Hindber limonada
Jerdber limonada
Vanillie limonada
Appolinaris